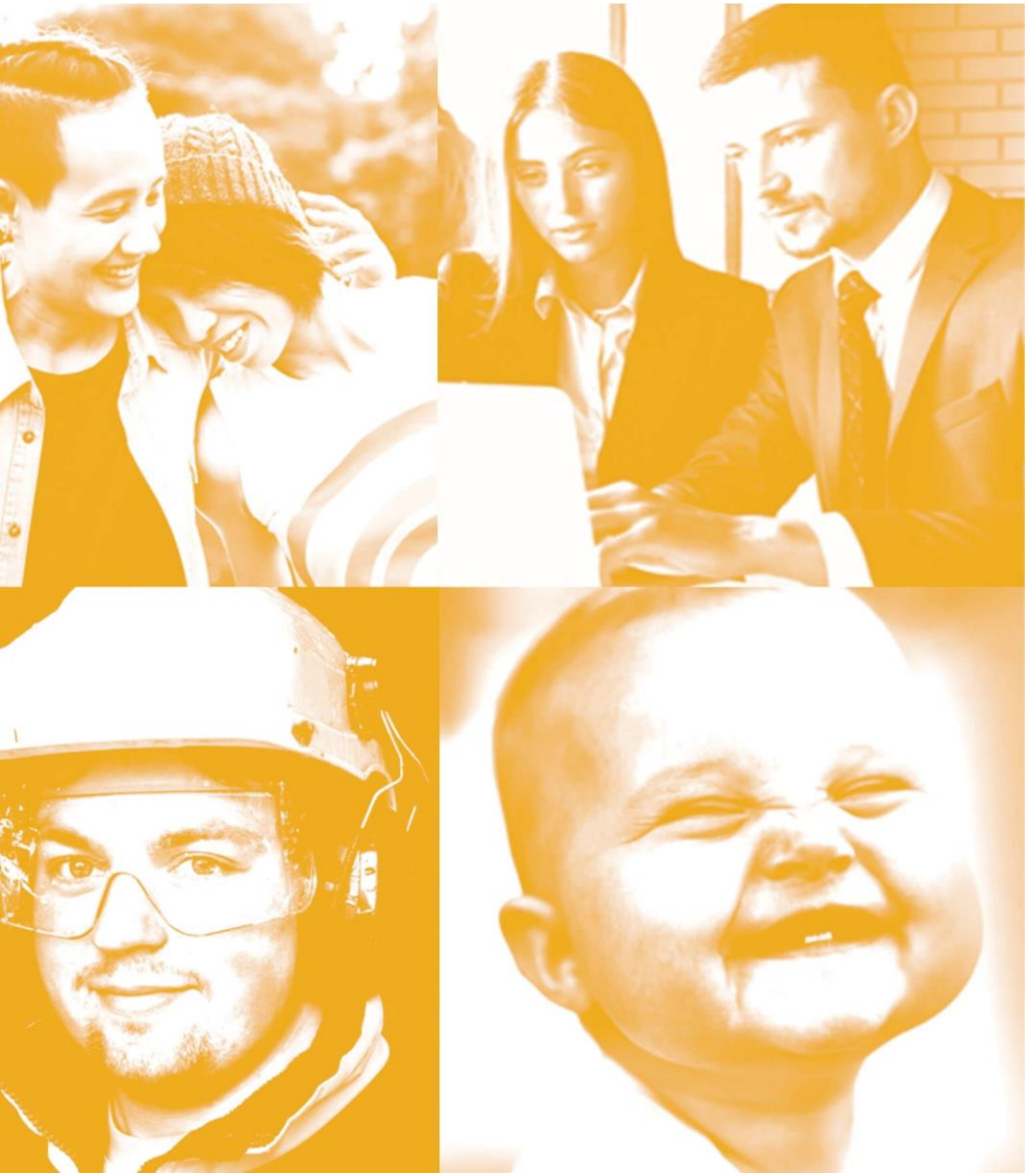

Hallituksen esitys laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

uusi 48 a §

Mirka-Tuulia Kuoksa
Lakimies

PeV
14.12.2021

Tartuntatautilain väliaikainen muuttaminen

- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi, väliaikaisesti voimassa oleva 48 a §

- Säännös tulisi voimaan mahdollisimman pian ja olisi voimassa 31.12.2022 saakka
    - Säännöksen 1 ja 3 momenttia sovellettaisiin kuitenkin vasta 30 päivän kuluttua lain voimaantulosta

- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajalle velvollisuus huolehtia covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiiden asiakkaiden ja potilaiden suojaamisesta varmistamalla, että näiden asiakkaiden ja potilaiden parissa työskentelevällä henkilökunnalla ja opiskelijoilla olisi riittävä suoja covid-19-tautia vastaan
    - Joko covid-19-rokotuksen tai enintään kuusi kuukautta aiemmin sairastetun covid-19-taudin antama suoja covid-19-tautia vastaan
    - Jos henkilöllä olisi lääketieteellinen syy sille, ettei voisi ottaa rokotetta, voisi hän työskennellä osoittamalla aina enintään 72 tuntia aikaisemmin otetun covid-19-testin negatiivisen tuloksen

Valmistelu

- Hallituksen esitystä on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen ja oikeusministeriön kanssa

- Neuvottelut keskeisten työmarkkinaosapuolten kanssa järjestettiin ma 22.11. ja pe 26.11.

- Kuulemistilaisuus järjestettiin keskiviikkona 1.12. ja neuvottelut Ahvenanmaan kanssa pidettiin 2.12.

Ehdotus uudeksi 48 a §:ksi

48 a §

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja potilaiden suojaaminen covid-19-taudilta

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa kaikissa tehtävissä, joihin liittyy lähikontaktin aiheuttama tartuntariski covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiille asiakkaille tai potilaille, saa käyttää vain erityisestä syystä henkilöä, joka ei ole osoittanut, että hänellä on rokotuksen tai enintään kuusi kuukautta aikaisemmin sairastetun laboratoriovarmistetun taudin antama suoja covid-19-tautia vastaan. Työntekijä, joka ei lääketieteellisistä syistä voi ottaa rokotetta, voi osoittaa suojan covid-19-tautia vastaan todistuksella hänelle enintään 72 tuntia ennen työvuoroon saapumista tehdyn covid-19-testin negatiivisesta tuloksesta.

Työnantajalla on oikeus käsitellä sellaisia työntekijän tai työharjoittelussa olevan opiskelijan terveystietoja, jotka koskevat tämän soveltuvuutta 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin. Tietojen käsittelyssä noudatetaan yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 5 §:n 2 momenttia. Työnantajan on säilytettävä hallussaan olevat työntekijän terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista keräämistään henkilötiedoista. Työnantajan on säilytettävä tiedot niin kauan kuin ne ovat tarpeen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevan valvonnan toteuttamiseksi, kuitenkin enintään kolme vuotta siitä, kun 1 momentissa tarkoitettu henkilön soveltuvuutta koskeva arviointi on tehty.

Jos työntekijä ei täytä 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä, työnantajan on ensisijaisesti tarjottava työntekijälle muuta työsopimuksen mukaista työtä tai jos tällaista ei ole tarjolla, muuta työntekijälle sopivaa työtä. Jos tällaistakaan työtä ei ole tarjolla tai työntekijä ei suostu sitä vastaanottamaan, työnantajalla ei ole palkanmaksuvelvollisuutta työnteon estymisen ajalta, ellei toisin ole sovittu.

Tavoitteet

- Suojata covid-19-taudin vakaville seurauksille alttiiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja käyttävien asiakkaiden ja potilaiden henkeä ja terveyttä

- Varmistaa työnantajan mahdollisuus saada tieto henkilöstönsä covid-19-suojasta

- Turvata myös sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön terveyttä ja työturvallisuutta sekä osaltaan turvata myös riittävien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuutta

Sääntelyn tehokkuus

- Kaikkien Suomessa käytettävien koronarokotteiden suojateho vakavaa koronatautia on erinomainen, jopa yli 90 %
- Lieväoireista ja oireetonta tartuntaa vastaan teho on hieman heikompi, mutta kuitenkin yleensä hyvä
- Rokotuksen tärkein muita suojaava ns. epäsuora vaikutus on rokotetun oman tartunnan estäminen → kun rokote estää infektion, rokotettu ei tartuta lainkaan.
- Jos rokotettu kuitenkin saa tartunnan, rokotettu erittää virusta keskimäärin lyhyemmän aikaa ja on siksi vähemmän tartuttava ympäristölleen kuin täysin rokottamaton tai vain yhden rokoteannoksen saanut henkilö
- Rokotetut henkilöt suojaavat potilaita siis kahdella tapaa:
    1. vähentämällä omaa tartuntariskiään eli todennäköisyyttään tuoda virus sosiaali- tai terveydenhuollon yksikköön
    2. mahdollisen tartunnan saatuaan pienentämällä omaa tartuttavuuttaan

→ Ensimmäisten kuukausien aikana toisesta mRNA-rokoteannoksesta rokotus vähentää kokonaistartuttavuuspotentiaalia noin 90 %. Myöhemmin, noin kuuden kuukauden kuluttua toisesta annoksesta rokotus vähentää kokonaistartuttavuuspotentiaalia noin 60 %.

→ Varovaisenkin arvion mukaan rokote vähentää yli puolet henkilöstön muutoin aiheuttamista potilastartunnoista verrattuna rokottamattomaan henkilöstöön.

Suhde perustuslakiin

Ehdotettua säännöstä on tarpeen tarkastella ja arvioida suhteessa seuraaviin perusoikeuksiin:

- Yhdenvertaisuus ja syrjinnän kielto
- Oikeus elämään ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen
- Yksityiselämän suoja
- Oikeus työhön ja elinkeinonvapaus
- Julkisen vallan velvollisuus turvata riittävät terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä
- Oikeus sosiaaliturvaan
- Julkisen vallan on velvollisuus turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Voimassaoloaika

- Ehdotettu sääntely olisi voimassa määräaikaisesti, sillä covid-19-rokotteiden myyntiluvat EU:n alueella ovat vielä toistaiseksi ehdollisia

- Ehdotetun sääntelyn voimassaoloaikaa oli tarkoitus esittää aluksi siten, että lakiehdotus olisi ollut voimassa 30.6.2022 saakka

    - Työmarkkinaosapuolten kanssa käytyjen keskustelujen perusteella, sekä kuulemistilaisuudessa saadun palautteen mukaisesti voimassaoloaikaehdotusta kuitenkin pidennettiin, sillä kaikki osapuolet katsoivat, että ehdotettu voimassaoloaika kesäkuun 2022 loppuun saakka ei olisi ollut riittävä

- Voimassaoloajan pidentämistä perusteltiin muun muassa sillä, että vaikka covid-19-epidemiatilanne parantuisi huomattavastikin, ei kuitenkaan tarve covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiiden asiakkaiden ja potilaiden hengen ja terveyden suojeluun kävisi tarpeettomaksi

- Lääketieteen asiantuntijoiden mukaan SARS-CoV-2 jää todennäköisesti pysyvästi yhteiskuntaan. Vaikka ajan myötä virustaudit usein lievenevät, voivat myös perusterveille ihmisille lievien tautien seuraamukset olla vakavia tietyille ihmisryhmille. Covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiiden asiakkaiden ja potilaiden suojaaminen kyseiseltä taudilta olisi tarpeen myös tilanteessa, jossa epidemia sinänsä Suomessa rauhoittuisi, mutta virusta edelleen kuitenkin maassa esiintyisi.